Com la IA ens pot tornar a amagar la història

Autor: Carles López
Data de publicació: 31-03-2026

El més preocupant és com això afecta l'autoestima dels territoris amb menys recursos digitals en obert, com el cas del valencià.

Vivim en una era en què el coneixement està cada vegada més a l'abast. Qualsevol persona amb connexió a internet pot accedir a milers d'articles, vídeos i treballs acadèmics en obert. La intel·ligència artificial, i més concretament el machine learning, aprén d'aquest vast oceà d'informació disponible. Processa documents en PDF, vídeos, pàgines web i tot allò que està digitalitzat i en obert. Però hi ha una part fonamental del coneixement que la IA no pot veure, que li resulta invisible: els llibres impresos que no estan en la xarxa.

Això genera un problema seriós. La quantitat de coneixement existent al món és immensament més gran del que es pot trobar a internet. Molts llibres antics, treballs acadèmics o fins i tot publicacions recents que no s'han digitalitzat o que estan protegits per drets d'autor es queden fora de l'abast dels sistemes d'intel·ligència artificial. Això significa que, a mesura que la IA aprén, el coneixement del passat —encara que fonamental— està infrarepresentat. El resultat és un biaix cap al present i el futur. Els sistemes s'entrenen amb informació recent i accessible, deixant de banda una part essencial de la nostra història.

Però això és només el primer problema. L'altre gran desafiament és que, d'entre tot el coneixement que la IA pot absorbir, la major part està en llengües majoritàries, especialment en anglés. El machine learning no només aprén de dades, sinó que també hereta valors culturals i formes de veure el món. Així, la història i els valors de les cultures anglosaxones tenen una presència dominant, la qual cosa crea un risc molt real: que les llengües i cultures minoritàries es vegen encara més desplaçades en la interpretació històrica global. I això no és només un risc cultural, sinó una amenaça per a la diversitat i per a la manera en què es transmet el coneixement.

Des d'un punt de vista valencià, aquest risc és profundament inquietant. Raimon cantava que ens amaguen la història, que ens diuen que no en tenim, que la nostra és la d'ells. Ara, el risc és que aquesta història que ens volien amagar

quede encara més invisible en un món controlat per IA que beu quasi exclusivament de fonts en anglés o altres llengües majoritàries. Si al segle XX la lluita es centrava en el relat escrit i en qui controlava les escoles i les acadèmies, al segle XXI el problema és qui controla el coneixement en obert. I si el coneixement que importa està només en allò digital i en allò accessible per la IA, estem condemnant el passat —i les nostres pròpies arrels— a l'oblit.

El més preocupant és com això afecta l'autoestima dels territoris amb menys recursos digitals en obert, com el cas del valencià. Sense un accés obert i ampli al nostre passat, correm el risc de perdre una història pròpia i de quedar supeditats a una narrativa que no ens representa. Perquè la IA no només processa informació; també ajuda a generar relat, i aquest relat pot definir com es veu el món.

Però com compatibilitzar tot això amb els drets d'autor i la protecció legítima de les obres? És un gran repte. La solució no és fàcil, i potser, quan el problema siga més evident i més greu, serà massa tard per actuar. La història i el coneixement han de ser compartits, però també respectuosos amb la veritat i amb la identitat de cada poble. Si no trobem una manera de fer-ho, ens arrisquem a perdre una part fonamental del que som.

En aquest món digital que avança a tota velocitat, és essencial que no deixem que les màquines ens tornen a amagar la nostra història.

Carles López

Podeu accedir a l'article original a través del següent enllaç:
https://www.diarilaveu.cat/societat/com-la-ia-ens-pot-tornar-a-amagar-la-historia-558806/